C/2024/6008

9.10.2024

Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahájení řízení o předběžné otázce

(C/2024/6008)

Od 1. září 2024, kdy vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2024/2019 ze dne 11. dubna 2024, kterým se mění Protokol č. 3 o statutu Soudního dvora Evropské unie ([1]), si nyní Soudní dvůr a Tribunál Evropské unie mezi sebe dělí pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se výkladu unijního práva nebo platnosti aktů přijatých orgány, institucemi či jinými subjekty Unie.
Vzhledem k zásadnímu významu této změny je třeba aktualizovat text doporučení pro vnitrostátní soudy o zahájení řízení o předběžné otázce ([2]). Stejně jako předchozí verze těchto doporučení připomíná i nynější text základní charakteristiky řízení o předběžné otázce a skutečnosti, které musí vzít vnitrostátní soudy v úvahu, než se obrátí na Soudní dvůr, avšak současně těmto soudům poskytuje praktické informace nejen k formě a obsahu žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, ale také k předběžné analýze, které jsou tyto žádosti při jejich dojití Soudnímu dvoru podrobovány a jejímž smyslem je určit soud příslušný k jejich projednání. Jakmile je příslušný soud takto určen, jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce projednávány v podstatě stejným způsobem Soudním dvorem i Tribunálem. Rozhodnutí vydávaná Tribunálem jsou konečná kromě výjimečného případu, kdy jsou podrobena přezkumu, a mají stejný účinek jako rozhodnutí vydávaná Soudním dvorem.

([1]) Úř. věst. L, 2024/2019, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj.
([2]) Úř. věst. C 380, 8.11.2019, s. 1.

Obsah

		Body
Úvod		1–2
I.	Ustanovení vztahující se na všechny žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	3–39
	Autor žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	3–7
	Předmět a rozsah žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	8–11
	Vhodný okamžik k podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	12–13
	Forma a obsah žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	14–20
	Ochrana osobních údajů a anonymizace žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	21–22
	Zaslání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a spisu z vnitrostátního řízení Soudnímu dvoru	23–24
	Postup Soudního dvora při určování soudu příslušného k rozhodnutí o předběžné otázce	25–29
	Vzájemný vztah mezi řízením o předběžné otázce a vnitrostátním řízením	30–32
	Náklady řízení a bezplatná právní pomoc	33–34
	Průběh řízení před Soudním dvorem či Tribunálem a důsledky vyvozené z jejich rozhodnutí předkládajícím soudem	35–37
	Výjimečná možnost přezkumu rozhodnutí Tribunálu Soudním dvorem	38–39
II.	Ustanovení vztahující se na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyžadující zvláště rychlé projednání	40–48
	Podmínky pro použití zrychleného a naléhavého řízení	41–43
	Žádost o zahájení zrychleného nebo naléhavého řízení	44–46
	Komunikace mezi Soudním dvorem či Tribunálem, předkládajícím soudem a účastníky původního řízení	47–48
Příloha – Podstatné náležitosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce		

Úvod

1. Řízení o předběžné otázce, které je upraveno v čl. 19 odst. 3 písm. b) Smlouvy o Evropské unii (dále jen „SEU“) a v článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), je základním mechanismem práva Evropské unie. Poskytuje soudům členských států nástroj, který jim umožňuje předložit Soudnímu dvoru Evropské unie v rámci řízení o předběžné otázce otázky ohledně výkladu unijního práva nebo platnosti aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie, s cílem zajistit jednotný výklad a jednotnou aplikaci tohoto práva v rámci Unie; přitom platí, že všechny žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce sice musí být adresovány Soudnímu dvoru, avšak na otázky položené vnitrostátními soudy odpoví v závislosti na předmětu žádosti buď Soudní dvůr, nebo Tribunál.

2. Řízení o předběžné otázce spočívá na úzké spolupráci mezi Soudním dvorem a Tribunálem na jedné straně a soudy členských států na straně druhé. K zajištění plné účinnosti tohoto řízení je nezbytné připomenout základní znaky tohoto řízení a podat k ustanovením jednacích řádů Soudního dvora a Tribunálu, jež jsou formulována v podstatě totožně, určitá upřesnění, pokud jde zejména o autora žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, o předmět a rozsah této žádosti, jakož i o její formu a obsah. Tato upřesnění, jež se vztahují na všechny žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce (I), jsou doplněna ustanoveními týkajícími se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce vyžadujících zvláště rychlé projednání (II) a přílohou shrnující všechny náležitosti, které má žádost o rozhodnutí o předběžné otázce obsahovat.

I. **Ustanovení vztahující se na všechny žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce**

Autor žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

3. Pravomoc Soudního dvora a Tribunálu k rozhodování o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce ohledně výkladu nebo platnosti unijního práva je vykonávána výlučně na základě podnětu vnitrostátních soudů bez ohledu na to, zda účastníci původního řízení vyjádřili přání položit předběžnou otázku. Vzhledem k tomu, že vnitrostátní soud, jemuž byl spor předložen, nese odpovědnost za soudní rozhodnutí, jež má být vydáno, je pouze na tomto soudu, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozhodnutí, tak relevanci pokládaných otázek.

4. Pojem „soud“ je vykládán jako autonomní pojem unijního práva s přihlédnutím k souboru faktorů, například zda je předkládající orgán zřízen zákonem, zda se jedná o stálý orgán, zda má obligatorní jurisdikci, zda má řízení před ním kontradiktorní povahu, zda aplikuje právní normy a zda je nezávislý.

5. Soudy členských států mohou Soudnímu dvoru podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, považují-li rozhodnutí Soudního dvora nebo Tribunálu o otázce týkající se výkladu nebo platnosti unijního práva za nezbytné k vynesení svého rozsudku (viz čl. 267 druhý pododstavec SFEU). Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se může ukázat jako zvláště užitečná zejména tehdy, pokud u vnitrostátního soudu vyvstane nová otázka výkladu mající obecný význam pro jednotnou aplikaci unijního práva nebo je patrné, že stávající judikatura neposkytuje nezbytné objasnění v novém právním a skutkovém rámci.

6. Vyvstane-li otázka v řízení probíhajícím před soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen položit předběžnou otázku (viz čl. 267 třetí pododstavec SFEU), ledaže již v dané oblasti existuje ustálená judikatura nebo o správném způsobu výkladu dotyčné právní normy nelze rozumně pochybovat.

7. Z ustálené judikatury mimoto vyplývá, že vnitrostátní soudy sice mají možnost odmítnout před nimi vznesené důvody znějící na neplatnost aktu orgánu, instituce nebo jiného subjektu Unie, avšak možnost prohlásit takový akt za neplatný naproti tomu spadá do výlučné pravomoci unijního soudu. Má-li soud členského státu o platnosti takového aktu pochybnosti, musí tedy položit předběžnou otázku s uvedením důvodů těchto jeho pochybností. V závislosti na předmětu žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce pak bude rozhodnutí o této otázce příslušet buď Soudnímu dvoru, nebo Tribunálu (viz níže body 25 až 29).

Předmět a rozsah žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

8. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se musí týkat výkladu nebo platnosti unijního práva, a nikoli výkladu vnitrostátních právních norem nebo skutkových otázek vznesených v rámci sporu v původním řízení.

9. Soudní dvůr a Tribunál mohou rozhodovat o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce pouze tehdy, pokud na věc v původním řízení dopadá unijní právo. V tomto ohledu je nezbytné, aby předkládající soud vylíčil všechny rozhodné skutkové a právní okolnosti, které ho vedou k závěru, že by se v projednávané věci mohla použít ustanovení unijního práva.

10. Pokud jde o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu Listiny základních práv Evropské unie, je třeba připomenout, že podle čl. 51 odst. 1 této Listiny jsou její ustanovení určena členským státům, výhradně pokud uplatňují unijní právo. Případy tohoto uplatnění mohou být zajisté různorodé, je však nutné, aby ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce bylo jasně a jednoznačně patrné, že se ve věci v původním řízení použije i jiná norma unijního práva než Listina. Vzhledem k tomu, že unijní soud nemá pravomoc rozhodovat o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce tehdy, když daná právní situace nespadá do působnosti unijního práva, ustanovení Listiny případně uplatňovaná předkládajícím soudem sama o sobě nemohou tuto pravomoc založit.

11. Konečně Soudní dvůr a Tribunál za účelem vydání svého rozhodnutí sice nutně přihlížejí k právnímu a skutkovému rámci sporu v původním řízení, jak jej vymezil předkládající soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, samy však na tento spor unijní právo neuplatňují. Při rozhodování o výkladu nebo platnosti unijního práva je Soudní dvůr a Tribunál veden snahou poskytnout odpověď užitečnou pro řešení sporu v původním řízení, je však věcí předkládajícího soudu, aby z této odpovědi vyvodil konkrétní důsledky, a to případně tím způsobem, že danou vnitrostátní normu, která byla shledána neslučitelnou s unijním právem, nepoužije.

Vhodný okamžik k podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

12. Vnitrostátní soud může předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, jakmile zjistí, že rozhodnutí o výkladu nebo platnosti unijního práva je nezbytné k tomu, aby mohl vydat svůj rozsudek. Právě vnitrostátní soud totiž může nejlépe posoudit, v jaké fázi vnitrostátního řízení je takovouto žádost třeba podat.

13. Nicméně vzhledem k tomu, že tato žádost bude základem pro řízení, které proběhne před Soudním dvorem nebo Tribunálem, a že tyto soudy musí mít možnost disponovat všemi poznatky, které jim umožní ověřit, zda mají pravomoc odpovědět na položené otázky, a pokud tomu tak je, podat na tyto otázky užitečnou odpověď, je nezbytné, aby rozhodnutí předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce bylo přijato ve fázi řízení, kdy je předkládající soud schopen s dostatečnou přesností vymezit právní a skutkový rámec věci v původním řízení a právní otázky, které nastoluje. V zájmu řádného výkonu spravedlnosti se rovněž může jevit vhodné, aby byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložena po kontradiktorním projednání věci.

Forma a obsah žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

14. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce může mít jakoukoli formu, kterou vnitrostátní právo připouští, je však třeba mít na zřeteli, že tato žádost je základem pro řízení před Soudním dvorem nebo Tribunálem a je doručována všem zúčastněným uvedeným v článku 23 Protokolu o statutu Soudního dvora Evropské unie (dále jen „statut“), a zejména všem členským státům, aby mohli případně předložit vyjádření. Tomu odpovídající nutnost překládat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce do všech úředních jazyků Evropské unie vyžaduje, aby byla předkládajícím soudem sepsána jednoduše, jasně a přesně, bez nadbytečných skutečností. Zkušenost ukazuje, že přibližně deset stran často stačí k náležitému vylíčení právního a skutkového rámce žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a důvodů jejího podání Soudnímu dvoru.

15. Obsah každé žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je v článku 94 jednacího řádu Soudního dvora a v článku 199 jednacího řádu Tribunálu upraven totožně a je shrnut v příloze tohoto dokumentu. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce obsahuje kromě znění položených předběžných otázek:

— stručné vylíčení předmětu sporu v původním řízení, jakož i rozhodných skutečností tak, jak byly zjištěny předkládajícím soudem, nebo alespoň vylíčení skutkových okolností, na kterých jsou předběžné otázky založeny;

— znění vnitrostátních předpisů, jejichž použití přichází v projednávané věci v úvahu, a případně příslušnou vnitrostátní judikaturu, a

— uvedení důvodů, na základě kterých má předkládající soud pochybnosti o výkladu nebo platnosti určitých ustanovení unijního práva, jakož i vztah, který spatřuje mezi těmito ustanoveními a vnitrostátními právními předpisy použitelnými ve sporu v původním řízení.

Chybí-li jeden nebo více z výše uvedených údajů, může být Soudní dvůr na základě čl. 53 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora nebo Tribunál na základě článku 225 jednacího řádu Tribunálu nucen rozhodnout, že nemá pravomoc k podání odpovědi na předběžné otázky, nebo žádost o rozhodnutí o předběžné otázce usnesením s odůvodněním odmítnout jako nepřípustnou.

16. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce musí předkládající soud uvést konkrétní odkazy na vnitrostátní ustanovení použitelná na skutkový stav věci v původním řízení a na ustanovení unijního práva, o jejichž výklad je žádáno nebo jejichž platnost je zpochybňována. V rámci možností musejí tyto odkazy zahrnovat přesný název aktů obsahujících příslušná ustanovení a datum jejich přijetí, jakož i údaje o zveřejnění těchto aktů. Odkazuje-li předkládající soud na judikaturu, měl by dále uvést číslo ECLI („European Case Law Identifier“) příslušného rozhodnutí.

17. Považuje-li to předkládající soud za nezbytné pro pochopení věci, může stručně uvést hlavní argumenty účastníků původního řízení. V této souvislosti je užitečné připomenout, že se překládá pouze žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, a nikoli její případné přílohy.

18. Předkládající soud rovněž může uvést stručně svůj názor na to, jaká odpověď má být poskytnuta na položené předběžné otázky. Takový názor může být užitečný zejména v rámci zrychleného nebo případně naléhavého řízení.

19. Pokládané předběžné otázky musí být konečně obsaženy v samostatné a jasně odlišené části předkládacího rozhodnutí, nejlépe na jeho začátku nebo na jeho konci. Musí být samy o sobě srozumitelné, aniž je nutné přihlížet k odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

20. K usnadnění četby žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je zásadní, aby byla Soudnímu dvoru předložena ve strojopisné podobě a stránky a odstavce předkládacího rozhodnutí byly očíslovány. Rukou psané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce projednány nebudou.

Ochrana osobních údajů a anonymizace žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

21. Za účelem zajištění optimální ochrany osobních údajů v rámci vyřizování věci Soudním dvorem nebo Tribunálem, při doručování žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce zúčastněným uvedeným v článku 23 statutu a při pozdějším zveřejnění rozhodnutí, kterým se končí řízení, ve všech úředních jazycích Unie by měl předkládající soud – který je jako jediný plně obeznámen se spisem z vnitrostátního řízení – provést anonymizaci věci tak, že jména fyzických osob uvedených v žádosti nahradí například písmeny a skryje údaje, které by mohly umožnit identifikaci těchto osob. Z důvodu rozšířeného využívání nových informačních a komunikačních technologií, a zejména používání vyhledávačů, totiž anonymizace provedená po doručení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce zúčastněným uvedeným v článku 23 statutu a po zveřejnění sdělení o dané věci v Úředním věstníku Evropské unie postrádá jakýkoli užitek.

22. Má-li předkládající soud k dispozici jmenovitou verzi žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, obsahující jména a úplné údaje účastníků původního řízení, a anonymizovanou verzi této žádosti, měl by Soudnímu dvoru zaslat obě tyto verze, aby tak Soudnímu dvoru či Tribunálu usnadnil vyřizování věci.

Zaslání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a spisu z vnitrostátního řízení Soudnímu dvoru

23. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí být datována a podepsána a následně zaslána soudní kanceláři Soudního dvora elektronicky nebo poštou (Greffe de la Cour de justice, Rue du Fort Niedergrünewald, L-2925 Luxembourg). Z důvodů souvisejících zejména s nutností zajistit rychlé vyřízení věci a optimální komunikaci s předkládajícím soudem Soudní dvůr doporučuje, aby předkládající soud používal aplikaci e-Curia. Do podmínek přístupu k této aplikaci umožňující podávání a doručování procesních písemností elektronickou cestou a do podmínek pro její používání lze nahlédnout na internetových stránkách orgánu: CURIA – Řízení – Soudní dvůr Evropské unie (europa.eu). Aby se Soudnímu dvoru a Tribunálu usnadnilo vyřizování žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce a zejména jejich překlad do všech úředních jazyků Evropské unie, měly by vnitrostátní soudy kromě zaslání originální verze žádosti o rozhodnutí o předběžnou otázku prostřednictvím aplikace e-Curia dodat editovatelnou verzi této žádosti na následující adresu: editable-versions@curia.europa.eu. ([3])

24. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí soudní kanceláři dojít spolu se všemi dokumenty, které jsou relevantní a užitečné pro vyřízení věci Soudním dvorem a Tribunálem, a zejména s přesnými kontaktními údaji účastníků původního řízení a jejich případných zástupců, jakož i se spisem ve věci v původním řízení nebo jeho kopií. Tento spis (nebo jeho kopie) – který je možné zaslat elektronicky, nebo poštou – bude uschován v soudní kanceláři po celou dobu řízení před Soudním dvorem či Tribunálem, kde do něj budou zúčastnění uvedení v článku 23 statutu moci nahlédnout, neuvede-li předkládající soud jinak.

Postup Soudního dvora při určování soudu příslušného k rozhodnutí o předběžné otázce

25. Všechny žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce sice musí být z důvodů právní jistoty a rychlosti předkládány Soudnímu dvoru, avšak odpověď na otázky položené předkládajícím soudem nebude nutně podávat samotný Soudní dvůr. V závislosti na předmětu žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na ni odpoví buď Soudní dvůr, nebo Tribunál.

26. Jak vyplývá z čl. 50b prvního pododstavce statutu, je totiž Tribunál příslušný rozhodovat o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce předložených na základě článku 267 SFEU, které spadají výlučně do jedné nebo více následujících zvláštních oblastí:

— společný systém daně z přidané hodnoty;

— spotřební daně;

— celní kodex;

— sazební zařazení zboží do kombinované nomenklatury;

— náhrady a pomoc cestujícím v případě odepření nástupu do dopravního prostředku nebo zpoždění nebo zrušení dopravní služby;

— systém pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.

Ve druhém pododstavci téhož článku se však uvádí, že je Soudní dvůr nadále příslušný rozhodovat o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce, které vyvolávají samostatné otázky ohledně výkladu primárního práva, mezinárodního práva veřejného, obecných zásad práva Unie nebo Listiny základních práv Evropské unie. Z tohoto důvodu je každá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložená Soudnímu dvoru podrobena předběžné analýze za níže uvedených podmínek, které jsou stanoveny v článku 93a jednacího řádu Soudního dvora.

([3]) Editovatelná verze odpovídá dokumentu sepsanému v textovém procesoru, jako je Microsoft Word, OpenOffice Writer, Google Docs nebo Pages. Na rozdíl od programu založeného na obrazu, jako je PDF, totiž tento editovatelný formát umožňuje přímé zpracování textu pro účely jeho použití v rámci vyřizování věci, zejména ve fázi překladu.

27. Má-li po analýze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předseda Soudního dvora, jemuž při tom napomáhá místopředseda a první generální advokát, za to, že tato žádost spadá výlučně do jedné nebo více zvláštních oblastí uvedených v předchozím bodě, uvědomí o tom soudní kancelář, která pak žádost neprodleně předá soudní kanceláři Tribunálu. Ta ji formálně zaregistruje a řízení bude dále probíhat před Tribunálem v souladu s ustanoveními jeho jednacího řádu, která jsou v podstatě totožná s ustanoveními jednacího řádu Soudního dvora.

28. Jestliže však předseda, místopředseda a první generální advokát dospějí po předběžné analýze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce k názoru, že žádost sice spadá do jedné či více zvláštních oblastí, avšak týká se i jiných oblastí nebo vyvolává samostatné otázky ohledně výkladu primárního práva, mezinárodního práva veřejného, obecných zásad práva Unie nebo Listiny základních práv Evropské unie, je tato žádost neprodleně předána k důkladnější analýze všeobecné schůzi Soudního dvora, které se účastní všichni soudci a generální advokáti Soudního dvora. Dospěje-li Soudní dvůr na základě této analýzy k názoru, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce spadá výlučně do jedné nebo více zvláštních oblastí uvedených v čl. 50b prvním pododstavci statutu, předá tuto žádost soudní kancelář Soudního dvora neprodleně soudní kanceláři Tribunálu a řízení bude dále probíhat před Tribunálem v souladu s ustanoveními jeho jednacího řádu. V opačném případě bude řízení dále probíhat před Soudním dvorem v souladu s ustanoveními jeho jednacího řádu. Předkládající soud bude samozřejmě o výsledku této analýzy okamžitě uvědomen soudní kanceláří příslušného soudu a výlučně s ní bude nadále komunikovat.

29. Pokud Tribunál zjistí, že není příslušný k řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, postoupí tuto žádost usnesením Soudnímu dvoru v souladu s čl. 54 druhým pododstavcem statutu. V souladu s čl. 256 odst. 3 druhým pododstavcem SFEU může Tribunál rovněž v kterémkoli stadiu řízení rozhodnout o postoupení žádosti Soudnímu dvoru, má-li za to, že vyžaduje zásadní rozhodnutí, jež může ovlivnit jednotu a soulad práva Unie. O postoupení je vnitrostátní soud okamžitě uvědomen.

Vzájemný vztah mezi řízením o předběžné otázce a vnitrostátním řízením

30. Podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce má za následek přerušení vnitrostátního řízení do doby, než Soudní dvůr nebo Tribunál rozhodne, třebaže má předkládající soud i nadále pravomoc vydávat předběžná opatření, zvláště v případě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se posouzení platnosti.

31. Ačkoli se Soudní dvůr či Tribunál žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce v zásadě zabývá, dokud ji předkládající soud nevezme zpět, je třeba mít na zřeteli úlohu Soudního dvora a Tribunálu v rámci řízení o předběžné otázce, kterou je přispívat k účinnému výkonu spravedlnosti v členských státech, a nikoli poskytovat poradní stanoviska k obecným či hypotetickým otázkám. Vzhledem k tomu, že řízení o předběžné otázce předpokládá, že před předkládajícím soudem skutečně probíhá spor, přísluší předkládajícímu soudu, aby Soudní dvůr či Tribunál uvědomil o veškerých procesních skutečnostech, jež by mohly mít dopad na postup řízení před ním, zejména o jakémkoli zpětvzetí návrhu nebo smírném řešení sporu v původním řízení a o jakýchkoli námitkách či překážkách, které by mohly vést k zastavení řízení. Předkládající soud též musí Soudní dvůr nebo Tribunál informovat o případném přijetí rozhodnutí v rámci řízení o opravném prostředku podaném proti předkládacímu rozhodnutí a o důsledcích takového rozhodnutí pro žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. V zájmu řádného průběhu řízení o předběžné otázce, zejména aby Soudní dvůr či Tribunál nebyl nucen vynakládat čas a zdroje na věc, v níž může dojít ke zpětvzetí návrhu nebo která se může stát bezpředmětnou, musí být takové informace Soudnímu dvoru resp. Tribunálu oznámeny v co nejkratším čase.

32. Vnitrostátní soudy je mimoto třeba upozornit na to, že zpětvzetí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce může mít dopad na vyřizování podobných věcí předkládajícím soudem. Závisí-li výsledek několika věcí projednávaných předkládajícím soudem na odpovědi, kterou Soudní dvůr či Tribunál podá na otázky položené předkládajícím soudem, je vhodné, aby posledně zmíněný soud před předložením své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce tyto věci spojil, a tím Soudnímu dvoru či Tribunálu umožnil odpovědět na položené otázky navzdory případnému zpětvzetí návrhu v jedné či více věcech.

Náklady řízení a bezplatná právní pomoc

33. Řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem a Tribunálem je bezplatné a Soudní dvůr ani Tribunál nerozhodují o nákladech řízení účastníků sporu probíhajícího před předkládajícím soudem. O tom rozhoduje předkládající soud.

34. V případě nedostatku prostředků některého z účastníků původního řízení může Soudní dvůr nebo Tribunál poskytnout tomuto účastníku řízení bezplatnou právní pomoc k úhradě výdajů, zejména výdajů na zastoupení, které mu vzniknou. Tuto pomoc však lze poskytnout pouze v případě, že dotyčnému účastníku řízení dosud nebyla poskytnuta pomoc podle vnitrostátního práva nebo jestliže se tato pomoc nevztahuje na výdaje vynaložené před Soudním dvorem či Tribunálem nebo se na ně vztahuje jen částečně. Tento účastník řízení má v každém případě poskytnout Soudnímu dvoru či Tribunálu veškeré informace a doklady umožňující posoudit jeho skutečnou hospodářskou situaci.

Průběh řízení před Soudním dvorem či Tribunálem a důsledky vyvozené z jejich rozhodnutí předkládajícím soudem

35. Soudní kancelář Soudního dvora či soudní kancelář Tribunálu zůstanou po celou dobu řízení v kontaktu s předkládajícím soudem, kterému předají kopie všech procesních písemností, a případně i žádosti o upřesnění nebo o vysvětlení, která budou považována za nezbytná k podání užitečné odpovědi na otázky položené předkládajícím soudem.

36. Na konci řízení, které v zásadě zahrnuje písemnou a ústní část, rozhodne Soudní dvůr či Tribunál o otázkách, které mu položil předkládající soud, formou rozsudku. V některých případech však může Soudní dvůr a Tribunál o těchto otázkách rozhodnout bez konání ústní části řízení, a dokonce bez vyžádání písemného vyjádření zúčastněných uvedených v článku 23 statutu. Tak je tomu zejména v případě, kdy se položená předběžná otázka shoduje s otázkou, o níž již Soudní dvůr nebo Tribunál rozhodl, pokud lze odpověď na tuto otázku jasně vyvodit z judikatury nebo pokud o ní nelze rozumně pochybovat. V takových případech Soudní dvůr na základě článku 99 svého jednacího řádu či Tribunál na základě článku 226 svého jednacího řádu vydá rozhodnutí o položené otázce rychle formou usnesení s odůvodněním, které má stejné účinky a je stejně závazné jako rozsudek.

37. Po vyhlášení rozsudku nebo po podpisu usnesení, kterým se končí řízení, předá soudní kancelář příslušného soudu rozhodnutí, kterým se končí řízení, předkládajícímu soudu. Na rozdíl od rozsudků a usnesení Soudního dvora nabývají rozsudky a usnesení Tribunálu účinku za podmínek stanovených v čl. 62b druhém pododstavci statutu. Předkládající soud by měl informovat podle okolností Soudní dvůr nebo Tribunál o důsledcích, jež z tohoto rozhodnutí vyvodil ve věci v původním řízení. Předkládající soud je žádán, aby své konečné rozhodnutí zaslal s výslovným uvedením čísla, které bylo věci přiděleno před Soudním dvorem či Tribunálem, na následující adresu: Follow-up-DDP@curia.europa.eu.

Výjimečná možnost přezkumu rozhodnutí Tribunálu Soudním dvorem

38. Jak vyplývá z čl. 256 odst. 3 třetího pododstavce SFEU, mohou být rozhodnutí Tribunálu o předběžných otázkách výjimečně za podmínek a v mezích stanovených statutem přezkoumána Soudním dvorem v případě vážného ohrožení jednoty a souladu práva Unie. Článek 62 druhý pododstavec statutu k tomu upřesňuje, že v takovém případě musí být návrh na přezkum rozhodnutí Tribunálu podán prvním generálním advokátem Soudního dvora ve lhůtě jednoho měsíce od vyhlášení tohoto rozhodnutí a že Soudní dvůr musí o tomto návrhu, a tedy o tom, zda je přezkoumání rozhodnutí Tribunálu důvodné či nikoli, rozhodnout ve lhůtě jednoho měsíce od návrhu prvního generálního advokáta. Z těchto ustanovení ve spojení s čl. 62b druhým pododstavcem statutu vyplývá, že rozhodnutí Tribunálu je konečné až okamžikem uplynutí shora uvedených lhůt nebo, je-li přezkumné řízení skutečně zahájeno, až okamžikem skončení tohoto řízení, jehož pravidla jsou popsána v článcích 194 a 195 jednacího řádu Soudního dvora.

39. Ovšem vzhledem k tomu, že by přezkumné řízení mělo být svou povahou výjimečné, je třeba, aby byl předkládající soud co nejrychleji uvědomen o podání (či nepodání) návrhu na přezkum rozhodnutí Tribunálu. Článek 193a jednacího řádu Soudního dvora tedy zakotvuje okamžité vyrozumění tohoto soudu v případě, že není podán návrh na přezkum, čímž se rozhodnutí Tribunálu stává konečným. V opačném případě bude muset tento soud počkat na to, jak Soudní dvůr o návrhu prvního generálního advokáta rozhodne – a v případě, že návrhu vyhoví, jak dopadne přezkumné řízení – a teprve takto se dozví, zda Soudní dvůr rozhodnutí Tribunálu potvrzuje, nebo zda má za to, že ohrožuje jednotu a soulad práva Unie, v kterémžto případě bude odpověď Tribunálu na otázky, které jsou předmětem přezkumu, nahrazena odpovědí Soudního dvora.

II. **Ustanovení vztahující se na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyžadující zvláště rychlé projednání**

40. Za podmínek stanovených v článku 23a statutu, jakož i v článcích 105 až 114 jednacího řádu Soudního dvora a v článku 237 jednacího řádu Tribunálu může být žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za jistých okolností projednána ve zrychleném nebo naléhavém řízení. O zahájení těchto řízení rozhoduje podle okolností Soudní dvůr nebo Tribunál na základě oddělené a řádně odůvodněné žádosti předkládajícího soudu, jež uvádí právní a skutkové okolnosti odůvodňující použití tohoto (těchto) řízení, nebo výjimečně i bez návrhu, je-li patrné, že to vyžaduje povaha nebo zvláštní okolnosti věci.

Podmínky pro použití zrychleného a naléhavého řízení

41. Podle článku 105 jednacího řádu Soudního dvora a článku 237 jednacího řádu Tribunálu může být předběžná otázka projednána ve zrychleném řízení odchylně od ustanovení těchto jednacích řádů, pokud povaha věci vyžaduje, aby byla projednána bez zbytečného odkladu. Vzhledem k tomu, že toto řízení klade velké nároky na všechny, kdo se na něm podílejí, zejména na všechny členské státy, které se mají písemně nebo ústně vyjádřit ve lhůtách, které jsou mnohem kratší než lhůty řádné, musí být použití tohoto řízení požadováno jen tehdy, kdy zvláštní okolnosti svědčí o naléhavosti situace odůvodňující rychlé rozhodnutí Soudního dvora či Tribunálu o položených otázkách. Tak tomu může být zejména v případě zvýšeného a bezprostředního rizika pro veřejné zdraví nebo životní prostředí, k jehož odvrácení může přispět rychlé rozhodnutí Soudního dvora či Tribunálu, nebo v případě zvláštních okolností vyžadujících, aby byly ve velmi krátkém čase rozptýleny pochybnosti týkající se zásadních otázek vnitrostátního ústavního práva a unijního práva. Naproti tomu velké množství osob nebo právních situací, jež mohou být potenciálně dotčeny rozhodnutím, které předkládající soud vydá poté, co Soudnímu dvoru položil předběžnou otázku, existence významných hospodářských zájmů či povinnost předkládajícího soudu rozhodnout rychle nepředstavují jako takové v souladu s ustálenou judikaturou výjimečné okolnosti, jež by odůvodňovaly projednání věci ve zrychleném řízení.

42. To platí tím spíše pro naléhavé řízení o předběžné otázce podle článku 107 jednacího řádu Soudního dvora. Toto řízení, které se použije pouze před Soudním dvorem a výlučně v oblastech upravených v hlavě V části třetí SFEU týkající se prostoru svobody, bezpečnosti a práva, totiž klade ještě větší nároky na ty, kdo se na něm podílejí, neboť omezuje počet účastníků, kteří jsou oprávněni předložit písemné vyjádření, a v případě mimořádné naléhavosti umožňuje zcela upustit od písemné části řízení před Soudním dvorem. Použití tohoto řízení proto musí být požadováno pouze tehdy, pokud je naprosto nezbytné, aby Soudní dvůr o předběžných otázkách položených předkládajícím soudem rozhodl velmi rychle.

43. Není zde sice možné takové okolnosti taxativně uvést zejména z důvodu rozmanitosti a neustálého vývoje pravidel unijního práva upravujících prostor svobody, bezpečnosti a práva, avšak vnitrostátní soud může uvažovat o podání žádosti o použití naléhavého řízení o předběžné otázce například v případě uvedeném v čl. 267 čtvrtém pododstavci SFEU, který se týká osoby vzaté do vazby nebo jinak zbavené svobody, pokud je odpověď na vznesenou otázku rozhodující pro posouzení právního postavení uvedené osoby, nebo v případě sporu o rodičovskou zodpovědnost nebo o svěření nezletilých dětí do výchovy, zejména když výsledek sporu v původním řízení závisí na odpovědi na předběžnou otázku a projednání věci v řádném řízení by mohlo vážně, či dokonce nenapravitelně narušit vztah mezi dítětem a jeho rodiči (či jedním z nich) nebo jeho rozvoj a začlenění do rodinného a sociálního prostředí. Naproti tomu pouhé ekonomické zájmy, jakkoli významné a legitimní, právní nejistota o situaci účastníků původního řízení nebo jiných

stran v podobných sporech, velké množství osob nebo právních situací, jež mohou být potenciálně dotčeny rozhodnutím, které předkládající soud vydá poté, co Soudnímu dvoru položil předběžnou otázku, nebo také vysoký počet věcí, které mohou být rozhodnutím Soudním dvora dotčeny, jako takové nepředstavují okolnosti, jež by mohly odůvodňovat použití naléhavého řízení o předběžné otázce.

Žádost o zahájení zrychleného nebo naléhavého řízení

44. Aby mohl Soudní dvůr či Tribunál rychle rozhodnout, zda je třeba zahájit zrychlené nebo naléhavé řízení o předběžné otázce, musí být v žádosti přesně vylíčeny právní i skutkové okolnosti svědčící o naléhavosti, a zejména rizika spojená s projednáním žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v řádném řízení o předběžné otázce. V rámci možnosti musí rovněž předkládající soud uvést stručně svůj názor na to, jak by měly být položené předběžné otázky zodpovězeny. Tím se totiž usnadní zaujetí stanoviska účastníků původního řízení a ostatních zúčastněných v řízení, a přispěje se tak k rychlému průběhu řízení.

45. Žádost o zahájení zrychleného nebo naléhavého řízení musí být každopádně podána jasnou formou, která umožní soudní kanceláři Soudního dvora okamžitě zjistit, že spis vyžaduje zvláštní postup. Za tímto účelem by měl předkládající soud upřesnit, které z těchto dvou řízení je v projednávané věci požadováno, a ve své žádosti uvést příslušný článek jednacího řádu (článek 105 jednacího řádu Soudního dvora nebo článek 237 jednacího řádu Tribunálu týkající se zrychleného řízení, nebo článek 107 jednacího řádu Soudního dvora týkající se naléhavého řízení). Příslušný článek jednacího řádu musí být uveden na jasně patrném místě předkládacího rozhodnutí nebo v samostatném dopise předkládajícího soudu.

46. Pokud jde o vlastní předkládací rozhodnutí, jeho stručnost je v naléhavé situaci o to důležitější, že přispívá k rychlosti řízení.

Komunikace mezi Soudním dvorem či Tribunálem, předkládajícím soudem a účastníky původního řízení

47. Soud, který podá žádost o zahájení zrychleného nebo naléhavého řízení, by měl tuto žádost a samotné předkládací rozhodnutí – spolu s jeho textem v editovatelném formátu – zaslat prostřednictvím aplikace e-Curia nebo elektronickou poštou (DDP-GreffeCour@curia.europa.eu).

48. Za účelem usnadnění následné komunikace Soudního dvora či Tribunálu jak s předkládajícím soudem, tak s účastníky původního řízení by měl předkládající soud uvést rovněž svou elektronickou adresu, kterou bude moci Soudní dvůr či Tribunál používat, jakož i elektronické adresy zástupců účastníků původního řízení.

PŘÍLOHA

Podstatné náležitosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

V této příloze jsou shrnuty hlavní náležitosti, které musí žádost o rozhodnutí o předběžné otázce obsahovat. U každé náležitosti jsou uvedeny body těchto doporučení, kde je o nich pojednáno obšírněji.

V každé žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce bez ohledu na to, zda je zasílána elektronicky nebo poštou, musí být uvedeno následující:

1. označení soudu podávajícího žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, popřípadě příslušného senátu nebo soudního kolegia (v tomto ohledu viz body 3 až 7);
2. přesné označení účastníků původního řízení, popřípadě osob, které je zastupují před předkládajícím soudem (v případě účastníků původního řízení viz ale body 21 a 22 těchto doporučení týkající se ochrany osobních údajů);
3. předmět sporu v původním řízení a rozhodné skutečnosti (viz bod 15);
4. příslušná ustanovení vnitrostátního a unijního práva (viz body 15 a 16);
5. důvody, na základě kterých má předkládající soud pochybnosti o výkladu nebo platnosti unijního práva (viz body 8 až 11 a 15 až 18);
6. předběžné otázky (viz bod 19), a případně
7. nutnost zvláštního postupu projednání žádosti například v případě potřeby zvláště rychlého projednání žádosti Soudním dvorem či Tribunálem (viz bod 40 a násl.).

Po formální stránce musí být žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce sepsány ve strojopisné podobě, datovány a podepsány a musí soudní kanceláři Soudního dvora dojít nejlépe elektronickou cestou spolu se všemi dokumenty, které jsou užitečné a relevantní pro vyřízení věci (v tomto ohledu viz body 20 až 24 těchto doporučení a v souvislosti s žádostmi vyžadujícími zvláště rychlé projednání viz body 44 až 48).

Komunikační kanály doporučené Soudním dvorem a Tribunálem

V zájmu zajištění optimální komunikace se soudy, které Soudnímu dvoru pokládají předběžné otázky, doporučuje Soudní dvůr a Tribunál využívání následujících komunikačních kanálů:

1) Podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce (nebo ostatních relevantních dokumentů souvisejících s touto žádostí):

   — Podepsaný originál žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce (nebo ostatních dokumentů souvisejících s touto žádostí): zaslání prostřednictvím aplikace e-Curia. Podmínky přístupu k této bezplatné a zabezpečené aplikaci a podmínky pro její používání jsou k dispozici na následující adrese: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/cs/

   — Editovatelná verze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce (nebo ostatních dokumentů souvisejících s touto žádostí): editable-versions@curia.europa.eu

2) Zaslání konečného rozhodnutí předkládajícího soudu (v případě potřeby anonymizovaného zejména pro účely zpřístupnění on-line) vydaného v návaznosti na rozhodnutí Soudního dvora nebo Tribunálu o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce: Follow-up-DDP@curia.europa.eu